
Kamila Churska, Katarzyna Maniewska

Biuro Edukacji Narodowej,
Delegatura IPN w Bydgoszczy

MEN i IPN wspólnie uczą o losach państwa i narodu polskiego

Ogólnopolski projekt szkoleń dla nauczycieli MEN i IPN 2016/1017

24 sierpnia 2016 r. Minister Edukacji Narodowej Anna Zalewska i Prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Jarosław Szarek uroczystie sygnowali list intencyjny o współpracy edukacyjnej. Podczas uroczystości Pani Minister podkreśliła, że dyrektorzy szkół i nauczyciele już od wielu lat korzystają z pomocy edukacyjnych wydawanych przez IPN, a dzięki podpisanemu porozumieniu współpraca ta zostanie jeszcze pogłębiona. Natomiast Prezes IPN przypomniał, iż obecność w szkołach to jedno z najważniejszych zadań Instytutu, bowiem tam właśnie jego pracownicy realizują szereg projektów i działań wspierających edukację historyczną młodego pokolenia Polaków.

Należy zaznaczyć, że jednym ze strategicznych celów porozumienia jest wspieranie procesu doskonalenia zawodowego nauczycieli historii i przedmiotów humanistycznych.

Biuro Edukacji Narodowej (BEN) IPN, odpowiedzialne za edukację historyczną, wypełniając swoje zobowiązania wynikające z podpisania dokumentu, już we wrześniu 2016 r. opracowało ogólnopolski projekt szkoleń dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, zatytułowany *Polski wiek XX – losy państwa. Między dwoma*

totalitaryzmami. Autorami projektu w roku szkolnym 2016/17 byli dr Katarzyna Maniewska i dr hab. Marek Gałęzowski.

Zgodnie z założeniem autorów projektu, celem szkolenia *Polski wiek XX – losy państwa i narodu. Między dwoma totalitaryzmami* było przedstawienie konsekwencji II wojny światowej i okupacji ziem Rzeczypospolitej Polskiej, która we wrześniu 1939 roku stała się obiektem agresji III Rzeszy Niemieckiej i Związku Sowieckiego; realizujących dwustronny układ z 23 sierpnia 1939 roku, znany pod nazwą paktu Ribbentrop-Mołotow. Ponadto, zbrodni i zniszczeń materialnych, które dotknęły Rzeczpospolitą i doprowadziły do zniszczenia dorobku i okaleczenia społeczeństwa polskiego w sposób nieznan w jego dziejach, zadając nieodwracalne straty jego elitom, a także zakończenia II wojny światowej, które nie przyniosło Polsce utraconej w 1939 roku niepodległości, lecz narzuconą przez ZSRS komunistyczną dyktaturą. Cykl obejmował sześć tematów dotyczących zagadnień z historii Polski w latach 1937-1948:

1. Fenomen Polskiego Państwa Podziemnego
2. Zbrodnie niemieckie i sowieckie na przedstawicielach polskich elit w pierwszym okresie okupacji (wrzesień 1939-czerwiec 1941)
3. Polacy i Żydzi w czasie II wojny światowej
4. Okaleczony kraj. Polska po zakończeniu II wojny światowej
5. Polityka władz komunistycznych wobec społeczeństwa polskiego w latach 1944-1948
6. Operacja antypolska NKWD w Związku Sowieckim w 1937 r.

Szkolenia organizowane były przez pracowników Biura Edukacji Narodowej (w oddziałach i delegaturach) przy współpracy Kuratoriów Oświaty i odbywały się w okresie od października do czerwca 2017 r. Przyjęto jednolitą dla całego kraju formę szkoleń; każde z nich składało się z wykładu monograficznego, zajęć warsztatowych – pracy ze źródłami historycznymi oraz innej, dowolnej formy edukacyjnej dopasowanej do tematyki spotkania. Tematy szkoleń realizowane były w układzie chronologiczno-rzeczowym, wyjątek stanowiło ostatnie seminarium dotyczące zapomnianego ludobójstwa sowieckiego na Polakach z lat 1937-1938, które zaplanowano jako ostatek, bowiem organizatorom zależało na tym, aby odbyło się w jak najbliższej perspektywie 70. rocznicy antypolskiej operacji NKWD (lipiec 2017 r.).

Istotnym punktem prac nad projektem szkoleń było przygotowanie bogatego wyboru źródeł oddzielnie dla każdego z sześciu tematów, które zamieszczone zostały na stronie www.ipn.gov.pl w zakładce edukacja-szkolenia dla nauczycieli (zobacz: <https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/szkolenia-dla-nauczycie>) wraz z wyborem materiałów edukacyjnych oraz przydatnych linków odsyłających do bogatego dorobku edukacyjnego i naukowego IPN (m.in. publikacji, artykułów, materiałów audiowizualnych, katalogów wystaw, dodatków do prasy etc.) odnoszących się do tematyki szkoleń. Warto podkreślić, że nauczyciele biorący udział w szkoleniu z uznaniem odnieśli się do oprawy źródłowej towarzyszącej szkoleniom.

Co istotne szkolenia te były i są certyfikowane przez MEN i IPN, co oznacza, że nauczyciele, którzy spełnili określone warunki (wzięli udział w określonej liczbie szkoleń i przeprowadzili określoną liczbę zajęć dydaktycznych z tematyki realizowanej podczas szkolenia) otrzymują po zakończeniu kursu stosowny certyfikat sygnowany przez Minister Edukacji Narodowej oraz Prezesa IPN. Każde zajęcia były na koniec ewaluowane przez osoby biorące udział w szkoleniu.

W roku szkolnym 2016/2017 we wspólnych szkoleniach MEN i IPN udział wzięło 848 nauczycieli, z których 480 otrzymało certyfikat MEN i IPN; a 132 osoby otrzymały zaświadczenia wydane przez Kuratoria i Oddziały IPN.

Przebieg szkoleń w województwie kujawsko-pomorskim

Seminaria, prowadzone przez pracowników Delegatury IPN w Bydgoszczy, składały się z wykładu, warsztatów metodycznych oraz elementu multimedialnego. Do wygłoszenia części wykładów zaproszeni zostali uznani specjaliści, znawcy najnowszej historii Polski.

Tytuł seminarium	Data	Prelegenci	Liczba uczestników
<i>Fenomen Polskiego Państwa Podziemnego</i>	28 listopada, 16 grudnia 2016 r.	dr Przemysław Wójtowicz, Mirośław Sprenger	88
<i>Zbrodnie niemieckie i sowieckie na przedstawicielach polskich elit w pierwszym okresie okupacji (wrzesień 1939 – czerwiec 1941)</i>	4, 16 stycznia 2017 r.	dr Tomasz Ceran, dr Przemysław Wójtowicz, Mirośław Sprenger	67
<i>Polacy i Żydzi w czasie II wojny światowej</i>	8 marca 2017 r.	prof. Grzegorz Berendt, Mirośław Sprenger	63
<i>Polityka władz komunistycznych wobec społeczeństwa polskiego w latach 1944-1948</i>	11 kwietnia 2016 r.	prof. Tadeusz Wolsza, dr Kamila Churska-Wołoszczak	61
<i>Okaleczony kraj. Polska po zakończeniu II wojny światowej</i>	25 maja 2017 r.	dr Agnieszka Łuczak	51
<i>Operacja antypolska NKWD w Związku Sowieckim w 1937 r.</i>	6 czerwca 2017 r.	dr Tomasz Sommer, dr Katarzyna Maniewska	50

Każdy uczestnik szkolenia mógł bezpłatnie korzystać z bazy materiałów źródłowych opublikowanej na stronie Instytutu Pamięci Narodowej. W trakcie seminariów nauczyciele zapoznali się również z licznymi wydawnictwami edukacyjnymi IPN (publikacje, scenariusze zajęć, gry edukacyjne).

Ewaluacja

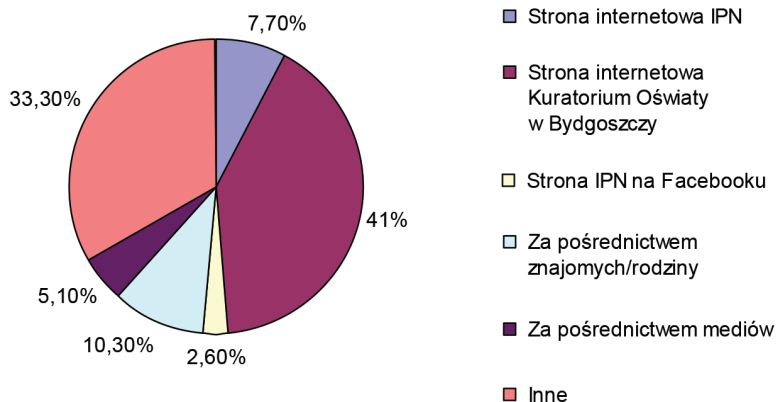
Bardzo ważnym elementem całego cyklu szkoleniowego była ewaluacja. Uczestnicy seminariów wypełniali ankiety po każdym zakończonym szkoleniu. Oceniali (w skali od 0 do 6) przygotowanie prelegentów, sposób prowadzenia wykładu i warsztatów oraz przydatność prezentowanych informacji. W części pisemnej mogli zadeklarować, które elementy szkolenia wykorzystają w swojej pracy dydaktycznej oraz jak oceniają organizację szkoleń.

Ocena szkoleń na podstawie wspomnianych ankiet ewaluacyjnych była bardzo pozytywna – zarówno ich aspekt merytoryczny, jak i organizacyjny. Średnia ocen prelegentów oscylowała w granicach 5,5. Wśród elementów szkolenia, które nauczyciele planowali wykorzystywać w swojej pracy dydaktycznej były przede wszystkim: materiały źródłowe do seminariów dostępne na stronie internetowej IPN (nauczyciele zwracali uwagę przede wszystkim na źródła regionalne, wykorzystane w trakcie seminarium o polityce komunistów wobec społeczeństwa polskiego w latach 1944-1948); gry edukacyjne oraz infografiki (dotyczące zagłady Żydów oraz operacji antypolskiej NKWD), opracowane przez Biuro Edukacji Narodowej Delegatury IPN w Bydgoszczy (pomysłodawcą i autorem tego nowatorskiego środka dydaktycznego jest dr Katarzyna Maniewska, natomiast projekt graficzny przygotował i wykonał Piotr Wiejak).

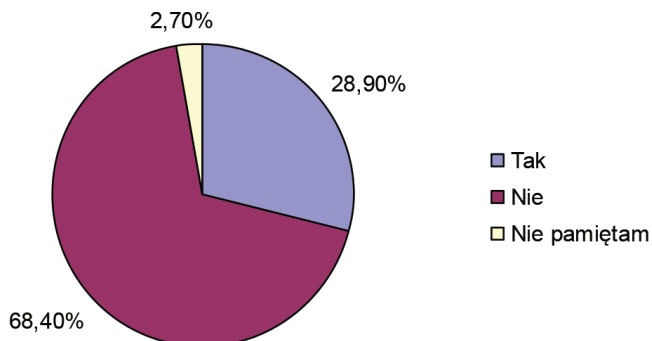
Po zakończeniu całego cyklu szkoleniowego BEN IPN w Bydgoszczy przygotowano ankietę podsumowującą, która została wysłana do wszystkich uczestników szkolenia drogą mailową. Zawierała ona 12 pytań zamkniętych (kwestie merytoryczne i organizacyjne) oraz jedno otwarte, w którym ankietowani mogli podzielić się swoimi uwagami na temat tegorocznego cyklu szkoleń. Ankietę wypełniło 39 osób. Poniżej zaprezentowano wybrane pytania¹ oraz podsumowanie odpowiedzi.

¹ Pominęto pytania dotyczące kwestii organizacyjnych szkoleń planowanych na rok szkolny 2017/2018.

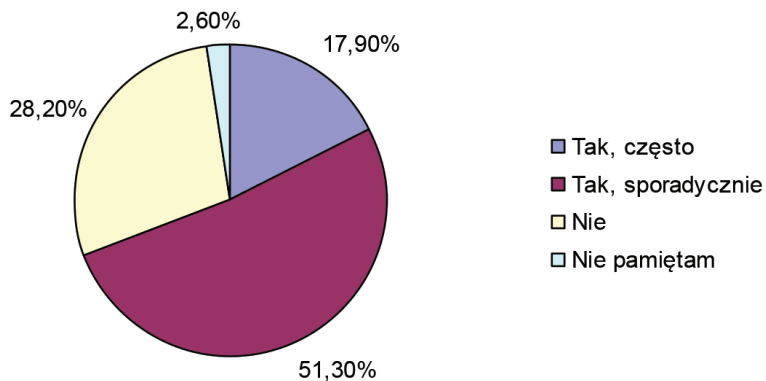
Skąd Pan/Pani dowiedział/a się o szkoleniu?

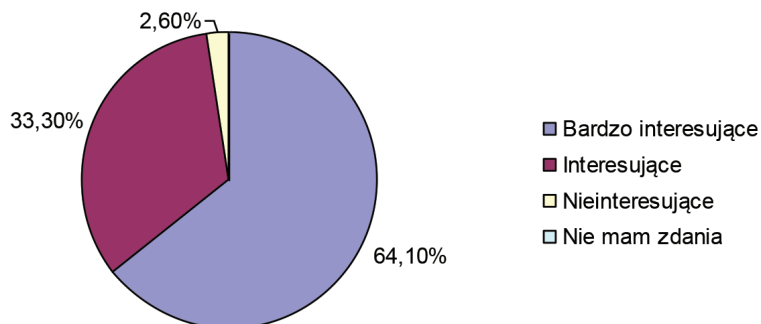
Czy korzystał/a Pan/Pani z innych form szkoleń dla nauczycieli organizowanych przez IPN?

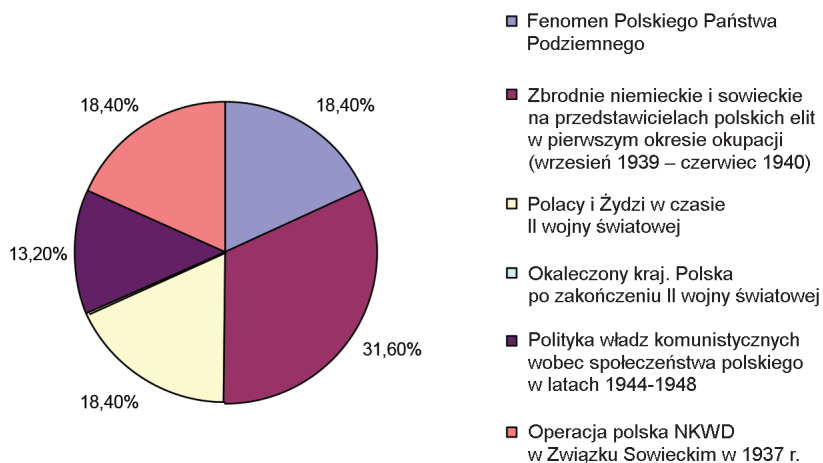
Czy wcześniej korzystał/a Pan/Pani z oferty edukacyjnej IPN (lekcje, warsztaty, zajęcia okołowystawowe, projekty edukacyjne)?

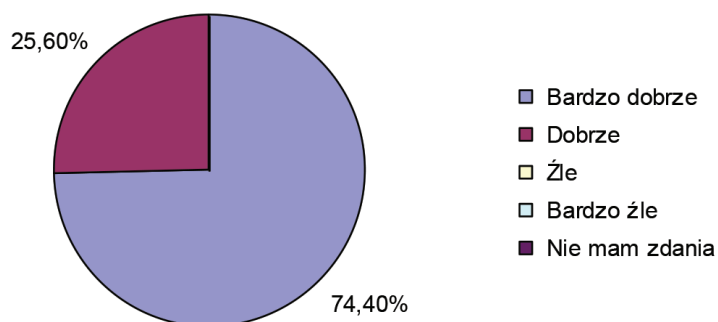
Jak Pan/Pani ocenia dobór zagadnień w ramach cyklu: Między dwoma totalitaryzmami?

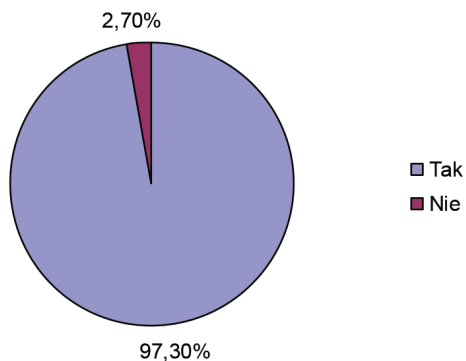
Które z wymienionych szkoleń ocenia Pan/Pani najwyżej (od strony merytorycznej)

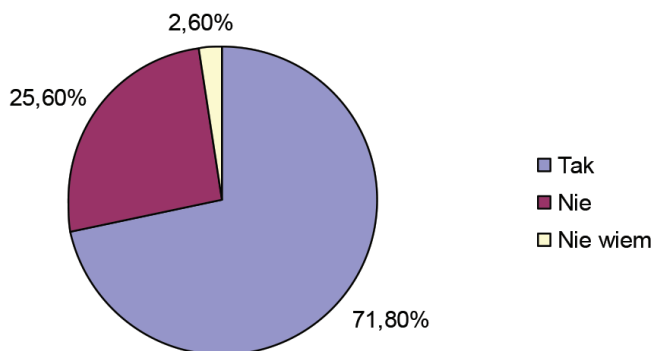
Jak ocenia Pan/Pani materiały edukacyjne umieszczone na stronie IPN (w zakładce „Szkolenia dla nauczycieli”)?

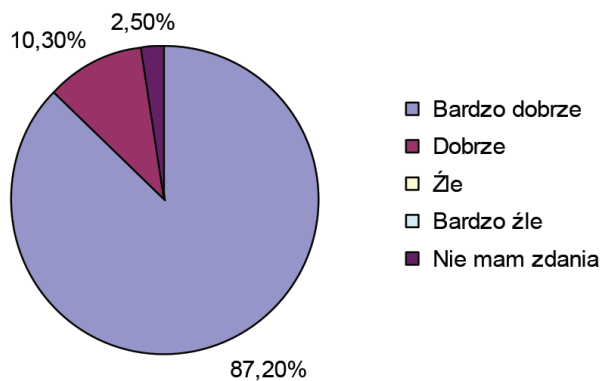
Czy wykorzystywał/a Pan/Pani ww. materiały edukacyjne w pracy dydaktycznej?

Czy chciałby Pan/Pani, żeby materiały edukacyjne dostępne na stronie internetowej zostały opublikowane w formie książkowej?

Jak ocenia Pani stronę organizacyjną seminariów (m.in. kontakt z koordynatorem szkoleń w regionie)

Podsumowując wyniki ankiety, można stwierdzić, iż spośród osób, które na nią odpowiedziały większość uczestniczyła w szkoleniach organizowanych przez IPN po raz pierwszy. Jednocześnie duża część (blisko 70 proc.) korzystała z oferty edukacyjnej Instytutu. Informację o szkoleniach pozyskiwano za pośrednictwem stron internetowych Kuratorium Oświaty, Instytutu Pamięci Narodowej, ale również rodziny i znajomych. Zagadnienia poruszane na seminariach 97 proc. ankietowanych oceniło jako interesujące lub bardzo interesujące. Materiały edukacyjne umieszczone na stronie IPN zostały ocenione jako bardzo dobre lub dobre przez wszystkich uczestników badania. Ponad 97 proc. badanych zadeklarowało, że skorzystało z nich w swojej pracy dydaktycznej. Ponad 70 proc. ankietowanych postuluowało, aby zostały one wydane w formie książkowej. Prawie wszyscy, którzy wzięli udział w ankiecie (ponad 97 proc.), pozytywnie (bardzo dobrze lub dobrze) ocenili organizację szkoleń.

W pytaniu otwartym uczestnicy ankiety postulowali wcześniejsze przekazywanie informacji o terminach szkolenia oraz pracę w mniejszych grupach warsztatowych. W większości ocen wskazywano jednak na bardzo dobry dobór tematów, wysoką jakość przekazanych materiałów oraz świetne przygotowanie merytoryczne prowadzących seminaria.

Poniżej kilka wybranych opinii:

Szkolenia pomogły wzbogacić mój warsztat pracy. Podsunęły pomysły na przeprowadzanie lekcji. Oceniam je bardzo wysoko. Sprawozdania z realizacji były dla mnie obciążeniem. Zmusiły do realizacji materiału na dodatkowych zajęciach bym mogła wywiązać się z zobowiązań. W przyszłym roku mogłabym „spokojnie” wykorzystać nowe materiały zgodnie z programem na lekcjach.

Brak uwag. Wszystko odbywało się profesjonalnie. I tego się spodziewałem.

Nie spodziewałem się, że będzie to tak dobrze przygotowane pod kątem merytorycznym i organizacyjnym. Jednak uważam, że powinniśmy otrzymać więcej materiałów (wydawnictwo, mapa itp.).

Bardzo ciekawe, znakomite merytorycznie i przydatne. Gratulacje.

Podkreślam – były to najbardziej interesujące i bardzo dobrze przygotowane szkolenia w jakich od dłuższego czasu uczestniczyłam.

Nie wyróżniam żadnego szkolenia, ponieważ wszystkie oceniam wysoko. Dziękuję.

Finał szkoleń

Po zakończeniu cyklu szkoleniowego, na który składał się: udział w co najmniej pięciu z sześciu seminariów oraz przeprowadzeniu wymaganej liczby zajęć dla uczniów, uczestnicy otrzymali stosowne certyfikaty sygnowane przez MEN i IPN. Osoby, które nie spełniły tych wymagań, ale wzięły udział w co najmniej 3 seminariach otrzymały zaświadczenie sygnowane przez Dyrektora Oddziału IPN i Kuratora Oświaty.

W roku szkolnym 2016/2017 w województwie kujawsko-pomorskim w szkoleniach wzięło udział łącznie 91 osób. Spośród nich 42 osoby spełniły wszystkie kryteria (uczestniczyły w 5 lub 6 seminariach oraz przeprowadziły wymaganą liczbę zajęć z uczniami) i otrzymały certyfikaty MEN i IPN. Kolejnych 24 nauczycieli, którzy wzięli udział w co najmniej trzech seminariach zostało wyróżnionych zaświadczeniami sygnowanymi przez Dyrektora Oddziału IPN w Gdańsku oraz Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty.

Finał projektu ogólnopolskiego, z udziałem Minister Edukacji Narodowej Anny Zalewskiej i Prezesa IPN dr. Jarosława Szarka, odbył się w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 im. Cypriana Kamila Norwida w Bydgoszczy i został zorganizowany przez pion edukacyjny bydgoskiej delegatury IPN, przy współpracy Kuratorium Oświaty.

Szkolenia MEN i IPN w latach 2018-2019

W 2018 r. rozpoczęła się druga edycja wspólnego projektu MEN i IPN, którego tytuł brzmi *Zmagania o niepodległość Polski do listopada 1918 r. oraz budowa struktur państwa i wojen o granice Rzeczypospolitej*. Tym razem projekt ten realizowany będzie przez okres dwóch lat (na podobnych zasadach jak w poprzedniej edycji) i dotyczyć będzie okresu 1768-1923. Dwuletni cykl będzie się składał z czterech tematów dotyczących historii Polski w latach 1768-1923. Każdy z tematów będzie realizowany podczas dwóch spotkań. Jego najważniejszym celem – jest jak podkreślił autor prof. Marek Gałęzowski – „przedstawienie historii walk o niepodległość Polski od konfederacji barskiej po odzyskanie niepodległości w 1918 roku, walk o granice państwa polskiego oraz kształtowania się struktur Rzeczypospolitej”. Nie mogło stać się inaczej w stulecie odzyskanie niepodległości!

Wszelkie informacje o strukturze szkolenia, harmonogramie oraz materiałach edukacyjnych, które mu towarzyszą są dostępne na www.ipn.gov.pl.